

Zestaw nr 9

Zadanie 1. (0–1)

Zaznacz właściwą kolejność epok rozwoju ludzkości.

- A. Paleolit, neolit, brąz, żelazo.
- B. Paleolit, neolit, żelazo, brąz.
- C. Neolit, paleolit, brąz, żelazo.
- D. Neolit, paleolit, żelazo, brąz.

Zadanie 2. (0–1)

Wierzenia starożytnych Greków charakteryzował

- A. monoteizm i antropomorfizm.
- B. monoteizm i zoomorfizm.
- C. politeizm i antropomorfizm.
- D. politeizm i zoomorfizm.

Zadanie 3. (0–3)

Do podanych definicji dopisz odpowiedni termin historyczny, wybierając go spośród podanych poniżej.

nr	definicja	termin historyczny
1.	kościół parafialny w mieście lokowanym na prawie niemieckim	
2.	siedziba władz miasta lokowanego na prawie niemieckim	
3.	tak nazywano najbogatszych mieszczan	

Terminy: burmistrz, fara, patrycjat, plebs, ratusz, wójt

Zadanie 4. (0–3)

W poniższej tabelce zaznacz, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednią rubrykę PRAWDA lub FAŁSZ.

1.	Najazdy Mongołów na ziemię polskie rozpoczęły się w XIII wieku.	
2.	Prawo niemieckie charakteryzowało się występowaniem umów ustnych.	
3.	Krzyżacy zostali sprowadzeni w XII wieku na Ziemię Chełmińską.	

Zadanie 5. (0–2)

Poniżej podano przydomki książąt z dynastii Piastów, panujących na ziemiach polskich w dobie rozbicia dzielnicowego. Przy władcy panującym w stuleciu XII i XIV dopisz właściwy wiek.

1. Łokietek –
2. Mazowiecki –
3. Pobożny –
4. Sprawiedliwy –
5. Wstydlivy –

Przeczytaj uważnie tekst poniżej, a następnie wykonaj związane z nim zadania 6–7.

• Tekst I

Nareszcie przyrzekamy najuroczyściej, że żadnego obywatela osiadłego za popełnioną winę lub przestępstwo nie będziemy więzili, ani więzić i karać dozwolimy, aż gdy o nie sądowo i do-
wodnie przekonany, i nam albo staroście naszemu przez sędziego tej ziemi, w którym tenże obywatel zamieszkał, wydanym zostanie: wyjąwszy takiego, który by schwytany był na kradzieży lub jakimkolwiek jawnym przestępstwie, jako to podpalaniu, rozmyślnym zabójstwie, porwaniu panien lub niewiast, łupieży i panoszeniu włości; również takich, którzy by za siebie nie chcieli należnej dać rękojmi, stosownie do wykroczenia lub winy. Nikomu też dóbr ani dzierżaw zabierać nie będziemy, chyba że w drodze prawa przez sędziów właściwych albo panów naszych jako winowajca będzie nam wskazany. Przyrzekamy niemniej, że żadnemu obywatelowi, żądającemu i proszącemu o rozgraniczenie między naszymi a jego dobrami i dziedzictwami, uczynić zadość nie omieszkamy.

Przywilej jedlneński z 4 III 1430 roku; źródło: *Wiek V-XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard

Zadanie 6. (0–1)

Przywilej jedlneński wprowadzał

- A. obniżenie podatków szlachcie.
- B. nietykalność osobistą wszystkich poddanych królewskich.
- C. nietykalność majątkową kmieci.
- D. nietykalność osobistą i majątkową szlachty.

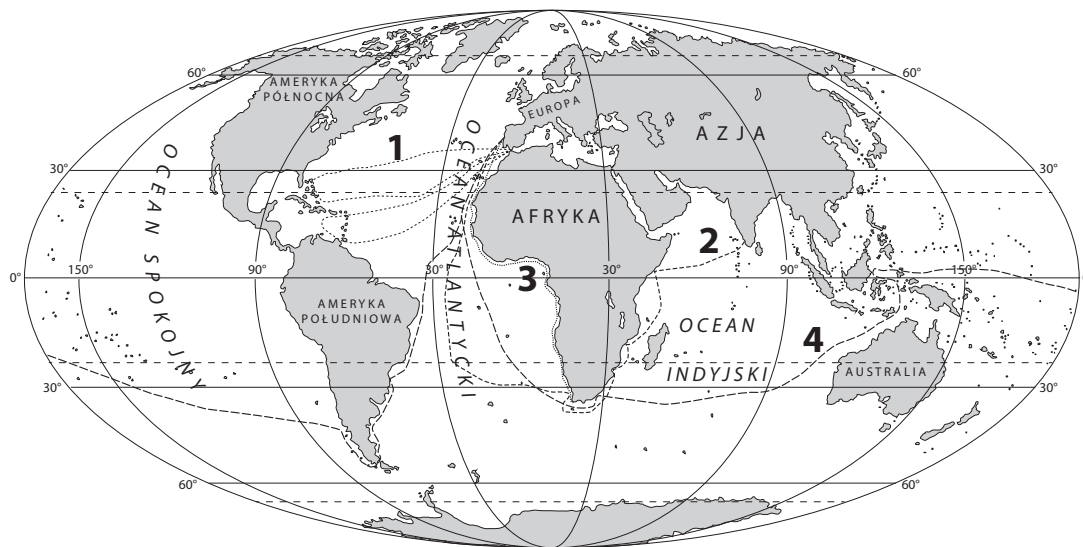
Zadanie 7. (0–1)

Dokument ten nie zezwalał na uwięzienie bez wyroku sądu wtedy, gdy

- A. przestępcę złapano na gorącym uczynku.
- B. obywatel był oskarżony o gwałt lub podpalenie.

- C. miało miejsce drobne wykroczenie.
D. dokonano zabójstwa.

Przyjrzyj się zamieszczonej poniżej mapie świata i przeczytaj uważnie fragmenty tekstów opisujących wyprawy odkrywców z XV i XVI wieku. Następnie wykonaj związane z nimi zadania 8–11.

• Tekst II

Panie! Ponieważ wiem, że uraduje cię wielkie zwycięstwo jakim Pan Nasz ukoronował moją podróż, piszę do Ciebie ten (list), z którego dowiesz się, jak przez 33 dni płynąłem z wysp Kanaryjskich do Indii na okrętach oddanych mi przez najjaśniejszego króla i królową, naszych władców. Napotkałem wiele wysp zamieszkałych przez niezliczone ludy i objąłem je w posiadanie dla ich wysokości przez dokonanie proklamacji i rozwinięcie sztandaru królewskiego; nie stawiano mi żadnego oporu (...).

Popłynąłem tam i opłynąłem wybrzeże północne (...). Wyspa ta i wszystkie inne są bardzo żyzne (...). A ta wyspa szczególnie. Na wybrzeżu morskim jest tam wiele portów nie dających się porównać z tymi, jakie znam w chrześcijaństwie; (jest tam) dużo wielkich i szerokich rzek, co jest cudowne (...). Espaniola jest cudem (...). Łańcuchy i szczyty górskie, równiny i obszary uprawne oraz pastwiska są tak piękne i bogate, (zdatne) do uprawy i hodowli, do chowu wszelkiego rodzaju bydła, do budowy miast i wsi (...). Na wyspie jest wiele (artykułów) korzennych, są wielkie kopalnie złota i metali (...).

List Kolumba – 1492 rok; źródło: *Historia w tekstach źródłowych*, tom 1, oprac. T. Maresz, K. Juszczyk

• Tekst III

1. W roku 1497 król Manuel portugalski posłał cztery okręty dla odkrycia wyszukania korzeni. Dowódcą tych okrętów był Vasco da Gamma. W niedzielę 8 lipca 1497 r. podnieśliśmy kotwicę w Rastello (...).
27. 7 kwietnia popłynęliśmy pod miasto Mombasa, ale nie płynęliśmy do portu, lecz pozostaliśmy na redzie. (...)
37. We wtorek 24 kwietnia wyruszyliśmy stąd do miasta Kalikut, o którym nasz król miał wiadomość. Płynęliśmy na wschód, na ukos przez tę wielką zatokę, gdzie wpada Morze Czerwone. (...) W najbliższą niedzielę znów ukazała się Gwiazda Polarna, której od dawna nie widzieliś-

my, a 17 maja, po 23 dniach na bezbrzeżnym morzu ujrzeliśmy ziemię (...), a następnie dopłynęliśmy do miasta Kalikut. (...) Nasz dowódca posłał jednego człowieka do miasta, a tam przyprowadzono go do dwóch Maurów z Tunisu, którzy mówili po kastylijsku i po genueńsku. Pierwszym ich powitaniem było: „Co za diabeł was tutaj zaniósł?!”. Potem zapytali, czego szukamy tak daleko. Ów (posłaniec) odpowiedział: „Chrześcijan i korzeni”.

Anonimowe notatki o wyprawie Vasco da Gamy; źródło: *Historia w tekstach źródłowych*, tom 1, oprac. T. Maresz, K. Juszczak

• Tekst IV

Zaczynam (najjaśniejszemu panu) opisywać początek mojej podróży. W mieście Sewilli była mała flota licząca pięć okrętów, gotowa do odbycia długiej podróży. Miała ona odnaleźć wyspy Moluckie, gdzie znajdują się korzenie. Głównym kapitanem tej floty był Fernando de Magellanes, szlachcic portugalski (...), który odbył wiele podróży po oceanie (...).

W środę 28 listopada 1520 r. przepłynęliśmy tę cieśninę i wypłynęliśmy na spokojne morze, po którym żeglowaliśmy 3 miesiące i 20 dni nie odnawiając zapasów ani zaopatrzenia: jedliśmy tylko stare suchary, starte na proszek, pełne robactwa i cuchnące (...). Piliśmy wodę gnijącą i cuchnącą. Jedliśmy także kawałki skóry wołowej jakie znajdowały się pod wielką reją (...); były one bardzo twarde z powodu słońca, deszczu i wiatru; (...). To jeszcze nie wszystko, nasze największe nieszczęście, o którym powiem, było najgorsze; dolne i górne dźiąsła naszych ludzi popuchły tak bardzo, że nie mogli oni jeść i wśród cierpień 19 zmarło. (...) Poza tymi, którzy zmarli 25 lub 30 marynarzy chorowało na różne inne choroby (...) ale ci wyzdrowieli. (...)

Wszystkie wyspy Moluckie rodzą goździki, imbir, sago, (...) ryż, orzechy kokosowe, figi, migdały, większe niż nasze, słodkie i kwaśne granaty, trzcinę cukrową, melony, ogórki, tykwy, cukier, jakiś owoc orzeźwiający, wielki jak arbuz, zwany comulicar, i jakiś inny owoc jak brzoskwinia, zwany guave, i inne jadalne (rośliny). Jest tam także olej kokosowy i sezamowy. Ze zwierząt pożytecznych są kozy, kury, rodzaj pszczoł nie większych niż mrówki, które składają miód w niach drzewnych. Znajduje się tam także wiele różnych gatunków papug, a między innymi są tam białe zwane catara i całe czerwone zwane nori (...).

Antonio Pigafetta, relacja z pierwszej wyprawy dookoła świata; źródło: *Historia w tekstach źródłowych*, tom 1, oprac. T. Maresz, K. Juszczak

Zadanie 8. (0–1)

Trasa opisana w tekście II jest zaznaczona na mapie cyfrą

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 9. (0–1)

Trasa opisana w tekście IV jest zaznaczona na mapie cyfrą

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 10. (0–1)**Zaznacz zdanie fałszywe.**

- A. Do wybrzeży Ameryki dotarły wyprawy opisane w tekstach II i IV.
 B. Uczestnicy wyprawy opisanej w tekście IV opłynęli świat.
 C. Uczestnicy wyprawy opisanej w tekście III okryli drogę do Indii, płynąc ciągle na zachód.
 D. Uczestnicy wypraw opisanych w tekstach II i III chcieli dopłynąć do Indii.

Zadanie 11. (0–3)

W poniższej tabelce zaznacz, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednią rubrykę PRAWDA lub FAŁSZ.

1.	Autor tekstu II dopłynął do Indii.	
2.	Port Mombasa znajduje się w Afryce.	
3.	Uczestnicy wyprawy z tekstu IV przepłynęli Cieśninę Magellana.	

Zadanie 12. (0–2)

Wśród wymienionych pięciu wydarzeń odnoszących się do sytuacji Polaków pod zaborami wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia pierwszego umieść literę A, obok ostatniego – literę B.

1.	pogrzeb wdowy po gen. Sowińskim	
2.	wybuch powstania krakowskiego	
3.	uwłaszczenie chłopów w Galicji	
4.	uwłaszczenie chłopów w Królestwie Polskim	
5.	wybuch powstania styczniowego	

Przeczytaj uważnie tekst poniżej, a następnie wykonaj związane z nim zadania 13–14.

- **Tekst V**

Najjaśniejszy cesarzu i królu nasz miłościwy!

Skoro nadejdzie pora, przystąpimy do zadania przekazanego przez ciebie reprezentantom królestw i krajów Austrię składających, z ufnością i otuchą, bo przekonani jesteśmy, że gdy uznamy najwyższym twym dyplomem z dnia 20 października 1860 prawa i dziejowe tradycje krajów w skład państwa wchodzących dojdą do pełnego znaczenia, a orzeczenie ludów twoich, najjaśniejszy panie, wolnym przez legalnych reprezentantów ich wypowiedziane głosem, skutek otrzyma, niepodobnym się już stanie system centralizacji, która paraliżując siły żywotne ludów, podkopywała i wątpiła to, co stanowi całego państwa potęgę. (...)

Świadomość własnego dobra i sumienia innych narodów, chrześcijańsko-cywilizacyjną myślą przejętych, nie dozwoli, aby Austria w pełnieniu tego posłannictwa stała odosobniona.

Takie posłannictwo było udziałem naszym przez długie wieki. Bez obawy więc odstępstwa od myśli naszej narodowej, z wiarą w posłannictwo Austrii i z ufnością w stanowczość zmian, które

twoje monarsze slowo jako niezmienny zamiar wyrzeklo, z glębi serc naszych oświadczamy, że przy tobie, najjaśniejszy panie, stoimy i stać chcemy.

Adres Sejmu Galicyjskiego do cesarza – 10 grudnia 1866 roku;

źródło: *Historia w tekstach źródłowych*, tom 2, oprac. T. Maresz, K. Juszczak

Zadanie 13. (0–1)

Postawę zaprezentowaną w powyższym tekście nazywa się

- A. uległością.
- B. lojalizmem.
- C. posłannictwem.
- D. nacjonalizmem.

Zadanie 14. (0–1)

Posłowie Sejmu Galicyjskiego uważają, że Polaków i Habsburgów łączy

- A. sąsiedztwo.
- B. wiara.
- C. wspólni wrogowie.
- D. umiłowanie monarchii.

Przeczytaj uważnie tekst poniżej, a następnie wykonaj związane z nim zadania 15–16.

• Tekst VI

TRAKTAT PÓŁNOCNOATLANTYCKI

Strony niniejszego traktatu potwierdzają swą wiarę w cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych oraz pragnienie życia w pokoju ze wszystkimi narodami i wszystkimi rządami.

Są zdecydowane ochraniać wolność, wspólne dziedzictwo i cywilizację swych narodów, oparte na zasadach demokracji, wolności jednostki i rządów prawa.

Dążą do umacniania stabilizacji i dobrobytu na obszarze północnoatlantyckim.

Są zdecydowane połączyć swe wysiłki w celu zbiorowej obrony oraz zachowania pokoju i bezpieczeństwa.

W związku z powyższym uzgadniają one niniejszy Traktat Północnoatlantycki:

Artykuł 1

Strony zobowiązują się, zgodnie z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych, załatwiać wszelkie spory międzynarodowe, w które mogłyby zostać zaangażowane, za pomocą środków pokojowych w taki sposób, aby pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe oraz sprawiedliwość nie zostały narażone na niebezpieczeństwo, jak również powstrzymać się w swych stosunkach międzynarodowych od użycia lub groźby użycia siły w jakikolwiek sposób niezgodny z celami Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 2

Strony będą przyczyniały się do dalszego rozwoju pokojowych i przyjaznych stosunków międzynarodowych przez umacnianie swych wolnych instytucji, przez przyczynianie się do lepszego zrozumienia zasad, na jakich opierają się te instytucje, oraz przez rozwijanie warunków dla sta-

bilizacji i dobrobytu. Będą one dążyły do usuwania konfliktów w prowadzonej przez nie międzynarodowej polityce gospodarczej i będą popierały współpracę gospodarczą między wszystkimi Stronami lub częścią z nich.

Artykuł 3

Dla skuteczniejszego osiągnięcia celów niniejszego traktatu, Strony, każda z osobna i wszystkie razem, poprzez stałą i skuteczną samopomoc i pomoc wzajemną, będą utrzymywały i rozwijały swoją indywidualną i zbiorową zdolność do odparcia zbrojnej napaści.

Artykuł 4

Strony będą się wspólnie konsultowały, ilekroć, zdaniem którejkolwiek z nich, zagrożone będą integralność terytorialna, niezależność polityczna lub bezpieczeństwo którejkolwiek ze Stron.

Artykuł 5

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego.

O każdej takiej zbrojnej napaści i o wszystkich podjętych w jej wyniku środkach zostanie niezwłocznie powiadomiona Rada Bezpieczeństwa. Środki takie zostaną zaniechane, gdy tylko Rada Bezpieczeństwa podejmie działania konieczne do przywrócenia i utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Artykuł 6

W rozumieniu artykułu 5 uznaje się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej Stron obejmuje zbrojną napaść:

- na terytorium którejkolwiek ze Stron w Europie lub Ameryce Północnej, na algierskie departamenty Francji, na terytorium Turcji lub na wyspy znajdujące się pod jurysdykcją którejkolwiek ze Stron na obszarze północnoatlantyckim na północ od Zwrotnika Raka;
- na siły zbrojne, okręty lub statki powietrzne którejkolwiek ze Stron znajdujące się na tych terytoriach lub nad nimi albo na jakimkolwiek innym obszarze w Europie, na którym w dniu wejścia w życie traktatu stacjonowały wojska okupacyjne którejkolwiek ze Stron, lub też na Morzu Śródziemnym czy na obszarze północnoatlantyckim na północ od Zwrotnika Raka.

Zadanie 15. (0–3)

Zaznacz w poniższej tabelce, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednią rubrykę PRAWDA lub FAŁSZ.

1.	Pakt Północnoatlantycki jest paktem obronnym.	
2.	Postanowienia Paktu Północnoatlantyckiego nie stoją w sprzeczności z Kartą Narodów Zjednoczonych.	
3.	Pakt Północnoatlantycki swym zasięgiem obejmuje tylko tereny Europy.	

Zadanie 16. (0–1)

Tereny, na których NATO może podjąć działania zbrojne, znajdują się nad

- A. Oceanem Atlantyckim, na południe od Zwrotnika Raka.
- B. Oceanem Atlantyckim, na północ od Zwrotnika Raka.
- C. Oceanem Spokojnym, na południe od Zwrotnika Raka.
- D. Oceanem Spokojnym, na północ od Zwrotnika Raka.

Zadanie 17. (0–1)

Ustawa w RP wchodzi w życie w momencie

- A. przegłosowania jej w senacie.
- B. podpisania przez prezydenta.
- C. ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.
- D. uchwalenia w sejmie.

Zadanie 18. (0–1)

Kadencja Senatu RP trwa

- A. 3 lata.
- B. 4 lata.
- C. 5 lat.
- D. 6 lat.

Zadanie 19. (0–1)

Podatek od towarów i usług płacony na terenie RP to

- A. PIT.
- B. VAT.
- C. CIT.
- D. WIG.

Zadanie 20. (0–1)

Mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę to

- A. Romowie i Czesi.
- B. Słowacy i Litwini.
- C. Tatarzy i Białorusini.
- D. Ukraińcy i Łemkowie.

Odpowiedzi i wskazówki do trudniejszych zadań

Zestaw nr 9

Zad.	Odpowiedzi
1.	A
2.	C
3.	1 – fara, 2 – ratusz, 3 – patrycjat
4.*	1 – prawda, 2 – fałsz, 3 – fałsz
5.	1 – XIV wiek, 4 – XII wiek
6.	D
7.	C
8.	A
9.	D
10.	C
11.	1 – fałsz, 2 – prawda, 3 – prawda
12.	2 – A, 4 – B
13.	B
14.*	B
15.*	1 – prawda, 2 – prawda, 3 – fałsz
16.	B
17.	C
18.	B
19.	B
20.*	B

Wskazówki do trudniejszych zadań

4. Prawo niemieckie wprowadzało umowy pisemne i właśnie dzięki temu rozpowszechniło się również na ziemiach polskich. Data sprowadzenia Krzyżaków to rok 1226, a więc XIII wiek.
14. Świadczą o tym drugi i trzeci akapit tekstu, mówiące o posłannictwie Austrii w szerzeniu cywilizacji chrześcijańskiej.
15. Pakt Północnoatlantycki podpisały również USA i Kanada, a więc wykracza on poza Europę.
20. Romowie, Tatarzy i Łemkowie to mniejszości etniczne, a nie narodowe.